VILKAVIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

VILKAVIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2014 M. ATASKAITA

Parengė: Vilkaviškio rajono savivaldybės
visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos specialistė,
vykdanti visuomenės sveikatos stebėseną
Eglė Kazakevičienė

Vilkaviškis
2015

TURINYS

SANTRUMPOS 3
ĮVADAS 4
I. BENDROJI DALIS 5
1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“) 5
II. SPECIALIOJI DALIS 11
2.. Vilkaviškio rajono savivaldybės gyventojų traumatizmas ir išorinės mirties priežastys 12
2.1. Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo 16
2.2. Mirtingumas dėl transporto įvykių 17
2.3. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 18
2.4. Tyčiniai susižalojimai (savižudybės) 20
3. Vilkaviškio rajono savivaldybės gyventojų sergamumas užkrečiamomis ligomis 21
3.1. Vilkaviškio rajono savivaldybės gyventojų sergamumas tuberkulioze 21
3.2. Pedikuliozės paplitimas Vilkaviškio rajono savivaldybėje 23
4. Vaikų, besimokančių ugdymo įstaigose, sveikata Vilkaviškio rajono savivaldybėje 24
IŠVADOS 26
REKOMENDACIJOS 27

SANTRUMPOS

LSP – Lietuvos sveikatos programa

PRS – pagrindinių rodiklių sąrašas

HI SIC – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

ULAC – Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras

ĮVADAS

Vilkaviškio rajono savivaldybės (toliau – Vilkaviškio r. sav.) visuomenės sveikatos stebėsenos tikslas – rinkti, analizuoti, tvarkyti ir interpretuoti visuomenės sveikatą charakterizuojančius rodiklius, kad remiantis išsamia informacija apie savivaldybės bendruomenės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius, būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemones, vykdyti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sklaidą.

Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje pateikiami 2014 m. visuomenės sveikatos būklę atspindintys duomenys Vilkaviškio r. sav. Pateikiami rodikliai, iš Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo projekto, atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos (toliau – LSP) tikslai bei jų uždaviniai. LSP išteklių, tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai, parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas (toliau – PRS), kurį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius.

Vilkaviškio r. sav. visuomenės sveikatos stebėsena vykdoma pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymą Nr. V-488 (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. V-1387) „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.

Rengiant ataskaitą naudoti Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Higienos instituto sveikatos informacijos centro, Valstybinės ligonių kasos, Kauno teritorinės ligonių kasos, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro (toliau – ULAC), Valstybinio psichikos sveikatos centro, Valstybinės darbo inspekcijos, Neįgalumo ir darbingumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Vilniaus universiteto onkologijos instituto, Kauno medicinos universiteto Sveikatos vadybos katedros ir daugelio Vilkaviškio rajono savivaldybės institucijų duomenys, jų metinės statistinės ataskaitos, kompiuterizuotos duomenų bazės. Taip pat vadovautasi Higienos instituto Sveikatos informacijos centro (toliau - HI SIC) parengtu leidiniu – „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2014 m.“.

I. BENDROJI DALIS

1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant 2014 m. Vilkaviškio r. sav. rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į keletą grupių:

- ✓ 10 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, žymimos žalia spalva;
- ✓ 10 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, žymimos raudona spalva;
- ✓ 27 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos geltona spalva.

13 savivaldybių reikšmės nėra pateikiamos „šviesofore“ dėl labai mažo gyventojų skaičiaus (savivaldybės iki 20 000 gyventojų).

Žymėjimas spalvomis parodo ne rodiklio dydį, o reikšmę, kadangi mažas rodiklis ne visada atspindi gerą situaciją ir atvirkščiai, didelis rodiklis ne visada rodo blogą situaciją.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – išanalizuoti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti Vilkaviškio r. sav. gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Vilkaviškio r. sav. gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje - „Vilkaviškio r. sav. visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius, antrame stulpelyje pateikiama Vilkaviškio r. sav. rodiklio reikšmė, trečiame – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarp visų savivaldybių išdėstymas pagal „šviesoforo“ principą (1 lentelė).

1 lentelė. ***Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis***

RODIKLIS	***Savivaldybės rodiklis***	***Lietuvos rodiklis***	***Minimali reikšmė***	***Maksimali reikšmė***	***Santykis: savivaldybė/ Lietuva***
1	***2***	***3***	***4***	***5***	***6***
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai:					
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	73,48	74,69	69,6	77,7	0,98
Išvengiamas mirtingumas	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį					
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą					
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	40,14	31,71	9,79	92,67	1,27
Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	38,29	28,33	5,25	90,0	1,35
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyv.	61,35	56,24	21,9	126,8	1,09
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1 000 gyv.	5,95	3,39	1,1	8,4	1,76
Ilgalaikio nedarbo lygis	4,17	3,08	0,7	10,6	1,35
Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.	-13,77	-7,57	-15,7	0,4	1,82
1.2. Sumažinti socialinę, ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu					
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyv.	132,96	113,83	75,6	186,1	1,17
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V01-Y98) 100 000 gyv.	134,96	113,41	63	235,05	1,19
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyv.	430,87	253,78	133,8	542,5	1,70
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.	84,62	47,78	22,0	99,8	1,77
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.	67,73	44,37	8,3	104,4	1,53
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką					
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą					
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	0,0	0,95	0,0	3,5	0,00
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.	105,99	131,89	37,7	246,7	0,80
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	77,34	72,53	55,8	126,0	1,07
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyv.	26,34	61,97	8,4	100,2	0,43
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį					
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	15,05	7,81	0,0	38,8	1,93
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyv.	14,63	7,8	0,0	39,0	1,88
Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyv.	17,56	12	0,0	41,35	1,46
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	17,88	12,32	0,0	41,35	1,45
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių					
Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv.	17,56	11,08	0,0	24,29	1,58

Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyv.	18,42	10,96	0,0	26,2	1,68
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	5,02	4,3	0,0	15,1	1,17
Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.	72,75	72,43	45,5	156,5	1,00
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą					
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	63,4				
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	46,6				
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą					
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą					
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu rodiklis 100 000 gyv.	0	3,65	0,0	16,53	0,0
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	0	3,67	0,0	15,6	0,0
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	40,14	25,85	7,99	85,02	1,6
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	41,59	25,71	7,8	61,5	1,62
Nusikalstamos veiklos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.	62,72	65,24	0,0	234,9	0,96
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais.	176	174	124,0	319,0	1,0
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	152	150	84,0	283,0	1,0
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius					
Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	25,7	31,27	9,2	44,9	0,8
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius					
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais					
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	36,07	33,38	19,0	56,2	1,1
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.	6,1	5,56	3,5	8,7	1,1
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą					
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2,21	2,14	1,4	4,3	1,0
Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyv.	5,27	6,81	2,4	21,5	0,8
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	7,73	8,03	5,9	10,1	1,0
Savivaldybei pavaldžių stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių asmens sveikatos priežiūros įstaigų pacientų pasitenkinimo lygis	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra
Sergamumas vaistams atspari tuberkulioze 100 000 gyv.	5,02	4,4	0,0	14,3	1,14
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyv.	7,02	3,45	0,0	8,4	2,0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą					

Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	2,6	3,9	0,0	16,0	0,7
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys (proc.)	90,13	93,36	85,3	100,0	1,0
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepijimo apimtys (proc.)	93,98	92,9	81,0	99,4	1,0
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.)	14,77	20,94	5,2	76,4	0,7
Vaikų, kuriems nustatytas dantų ėduonis (K02), skaičius 10 000 gyventojų	3,72	3,41	1,2	8,1	1,1
Paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyv.	15,54	5,85	0,0	15,5	2,7
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kotrolę					
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	993,44	768,12	572,28	1284,32	1,3
Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	985,01	804,06	684,4	1094,3	1,2
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C97) 100 000 gyv.	275,96	273,77	214,2	388,68	1,0
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyv.	262,85	278,19	216,4	322,5	0,9
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	178,12	187,9	91,37	481,21	0,9
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.	173,15	196,05	89,8	430,5	0,9
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	46,91	43,69	13,8	71,8	1,1
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	30,82	43,66	12,2	61,2	0,7
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	35,67	49,56	27,1	74,9	0,7
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	31,41	42,47	5,3	30,0	0,7
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	28,47	34,67	7,6	51,9	0,8

2014 m. Vilkaviškio r. sav. vidutinis metinis gyventojų skaičius buvo 39 862 asmenys, iš kurių 47,56 proc. Vilkaviškio r. gyventojų sudarė vyrai, 52,44 proc. – moterys. Lyginant su 2013 m., gyventojų skaičius sumažėjo 794, t. y. 1,95 proc. Vaikai iki 17 m. sudarė 19,17 proc. visų Vilkaviškio r. sav. gyventojų, vaisingo amžiaus (15 – 49 m.) moterys sudarė 21,15 proc. visų moterų. 18 – 44 m. amžiaus asmenys sudarė 31,1 proc. gyventojų, 45 – 64 m. amžiaus gyventojai sudarė 28,11 proc., 65 m. ir vyresnio amžiaus asmenys sudarė 19,89 proc. Vilkaviškio r. sav. gyventojų.

Remiantis naujausiais Lietuvos statistikos departamento duomenimis Vilkaviškio r. sav.

2015 m. pradžioje gyventojų skaičius buvo 39465 asmenys (793 gyventojais mažiau nei 2014 m. pradžioje), t. y. 1,97 proc. mažiau.

Iš 1 lentelės „*Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis*“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių Vilkaviškio r. sav. palyginimo su atitinkamu Lietuvos vidurkio rodikliu matyti, kad:

- **gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.** Vilkaviškio r. sav. yra geresnis už Lietuvos vidurkio rodiklį (Vilkaviškio r. sav. rodiklis – -13,77, Lietuvos – -7,57);
- **asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.** Vilkaviškio r. sav. rodiklis yra geresnis už Lietuvos vidurkio rodiklį (Vilkaviškio r. sav. – 0, Lietuvos – 0,95);
- **susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00 – W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.** Vilkaviškio r. sav. rodiklis yra geresnis už Lietuvos vidurkį (Vilkaviškio r. sav. – 105,99, Lietuvos – 131,89);
- **mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu rodiklis 100 000 gyv.** Vilkaviškio r. sav. rodiklis geresnis už Lietuvos vidurkio rodiklį (Vilkaviškio r. sav. - 0, Lietuvos – 3,65);
- **standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.** Vilkaviškio r. sav. – 0, o Lietuvos vidurkio rodiklis – 3,67.

➢ trylika rodiklių reikšmės patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę **(**raudonoji zona**):**

- mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyv. Vilkaviškio r. sav. rodiklis yra prastesnis už Lietuvos rodiklį (Vilkaviškio r. sav. – 430,87, Lietuvos – 253,78);
- socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv. (Vilkaviškio r. sav. – 84,62, Lietuvos – 47,78);
- sergamumas tuberkulioze (A15 – A19) 100 000 gyv. (Vilkaviškio r. sav. – 67,73, Lietuvos – 44,37);
- mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65 – W74) 100 000 gyv. (Vilkaviškio r. sav. – 15,05, Lietuvos – 7,81);
- standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65 – W74) 100 000 gyv. (Vilkaviškio r. sav. – 14,63, Lietuvos – 7,8);
- mirtingumas dėl transporto įvykių (V00 – V99) 100 000 gyv. (Vilkaviškio r. sav. – 17,56, Lietuvos – 11,08);

- standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00 – V99) 100 000 gyv. (Vilkaviškio r. sav. – 18,42, Lietuvos – 10,96);
- mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv. (Vilkaviškio r. sav. – 40,14, Lietuvos – 25,85);
- standartizuoto mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv. (Vilkaviškio r. sav. – 41,59, Lietuvos – 25,71);
- sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20 – B24, A50 – A64) 10 000 gyv. (Vilkaviškio r. sav. – 7,02, Lietuvos – 3,45);
- 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys (proc.), rodiklis (Vilkaviškio r. sav. – 90,13, Lietuvos – 93,36);
- paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyv. rodiklis (Vilkaviškio r. sav. – 15,54, Lietuvos – 5,85);
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje (Vilkaviškio r. sav. – 35,67, Lietuvos – 49,56);

➢ kiti rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (geltonoji zona).

Detaliai analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:

- Vilkaviškio r. sav. gyventojų traumatizmas ir išorinės mirties priežastys (detali analizė apims dalį geltonos zonos rodiklių, taip pat į raudonąją zoną patekusį rodiklį mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo);
- Vilkaviškio r. sav. gyventojų sergamumas užkrečiamomis ligomis (detali analizė apims rodiklį, patenkantį į raudoną zoną – sergamumas tuberkulioze, bei kitus rodiklius, kurie priskiriami užkrečiamoms ligoms);
- Vilkaviškio r. sav. vaikų sveikata (detali analizė apims dalį geltonos zonos rodiklių, taip pat į raudoną zoną patekusį rodiklį - paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius).

Mirtingumo statistika taip pat yra reikšminga, nes ji rodo bendrą gyventojų sveikatos būklę, sveikatos priežiūros veiksmingumą ir kokybę, sveikatos netolygumus bei sveikatos priežiūros prieinamumą.

Pagal mirtingumą Vilkaviškio r. sav. yra 26 vietoje lyginant su kitomis šalies savivaldybėmis. Per paskutinius dešimt metų Vilkaviškio r. sav. gyventojų mirtingumas kito (2004 m. yra 1 464,98 atv./100 000 gyv., 2014 m. – 1 565,4 atv./100 000 gyv.). Per šį laikotarpį mažiausias mirtingumas mūsų rajone buvo užregistruotas 2008 m. (1 402,84 atv./100 000 gyv.), didžiausias per šį laikotarpį – 2013 m. (1 699,58 atv./100 000 gyv.). 2014 m. Vilkaviškio r. sav. užregistruotas

gerokai didesnis 0 – 17 m. amžiaus vaikų mirtingumas lyginant su praeitais metais: 2013 m. 12,59 atv./ 100 000 gyv., 2014 m. 52,34 atv./100 000 gyv., t. y. 4,15 karto didesnis už 2013 m. (1 pav.).

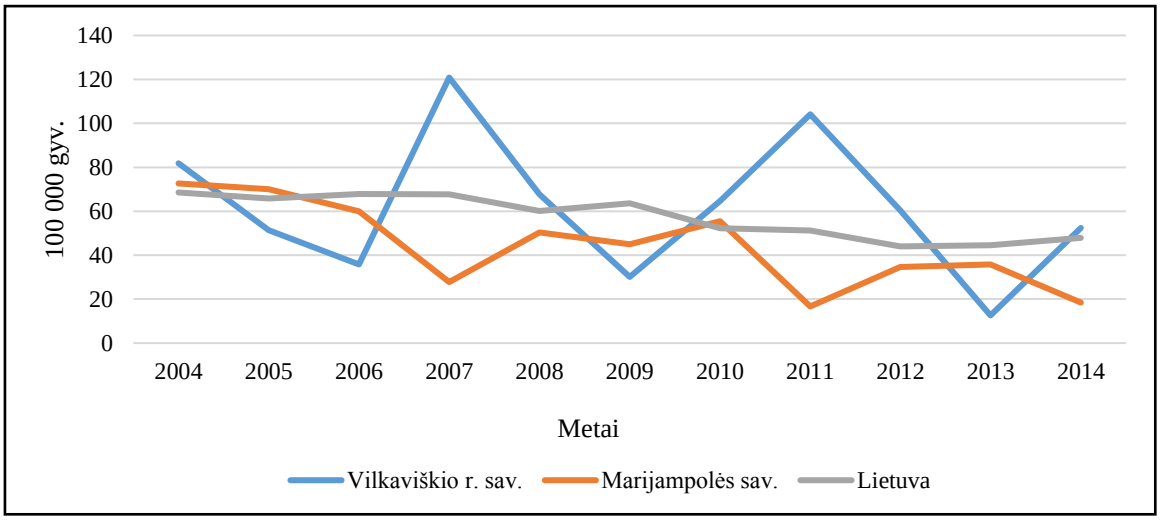

1 pav. ***Vaikų (0 – 17 m.)mirtingumas 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2004 – 2014 m. laikotarpiu.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Iš viso Vilkaviškio r. sav. 2014 m. mirė 624 asmenys, t. y. 67 asmenimis mažiau nei 2013 m. (2014 m. mirė 7,9 proc. mažiau Vilkaviškio r. sav. gyventojų nei 2013 m.).

II. SPECIALIOJI DALIS

2. Vilkaviškio rajono savivaldybės gyventojų traumatizmas ir išorinės mirties priežastys

Traumos ir sužalojimai yra sudėtinga socialinė, ekonominė bei demografinė problema. Dažniausiai dėl išorinių mirties priežasčių žūva jauni ir darbingo amžiaus gyventojai. Lietuvoje 2014 m. mirties priežasčių struktūroje nelaimingi atsitikimai, traumos ir kitos išorinės mirties priežastys užima trečią vietą po širdies ir kraujagyslių ligų bei piktybinių navikų. Iš viso 2014 m. mirusiųjų dėl išorinių mirties priežasčių Lietuvoje buvo 3 338 asmenys, Vilkaviškio r. sav. – 53 asmenys.

Vilkaviškio r. sav. 2014 m. mirusiųjų dėl išorinių priežasčių rodiklis buvo didžiausias lyginant su Marijampolės sav. ir Lietuvos vidurkiu (Vilkaviškio r. sav. - 132,96 atv./100 000 gyv., Marijampolės sav. – 123,37 atv./100 000 gyv., Lietuvos – 113,83 atv./100 000 gyv.). Per pastaruosius dešimt metų didžiausias mirtingumas dėl išorinių priežasčių Vilkaviškio r. sav. buvo užfiksuotas 2005 m. 190,68 atv./100 000 gyv., o mažiausias mirtingumas dėl išorinių priežasčių buvo 2011 m. – 127,74 atv./100 000 gyv. (2 pav.). Vilkaviškio r. sav. 2014 m. vyrų mirtingumas dėl išorinių priežasčių buvo didesnis nei moterų (vyrų – 216,27 atv./100 000 gyv., moterų – 57,41 atv./100 000 gyv.).

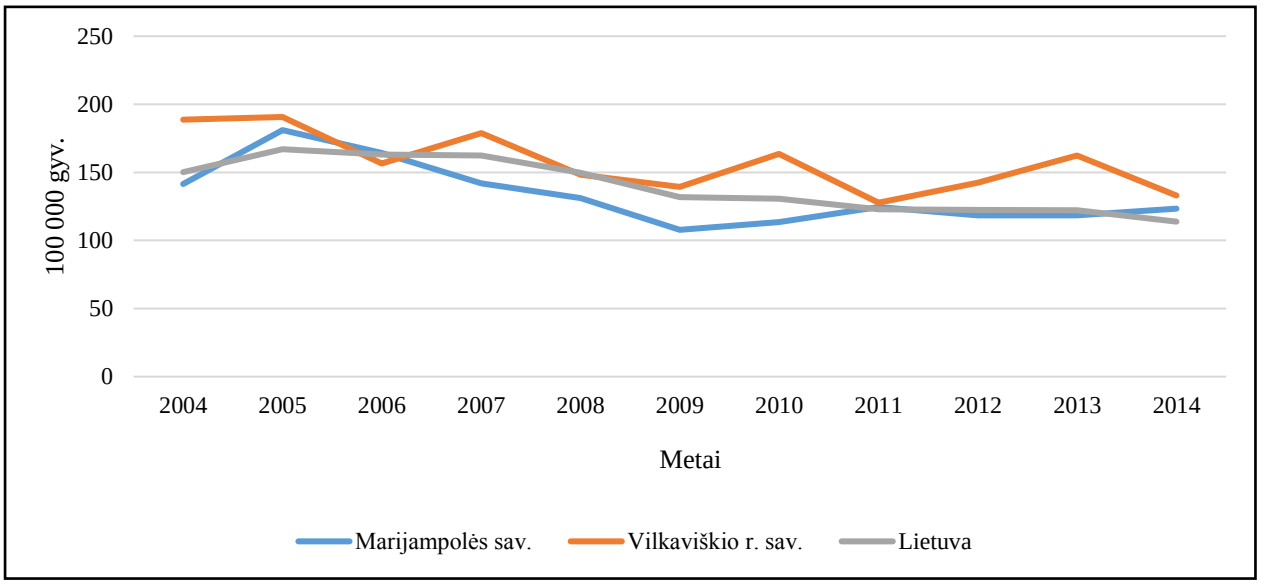

2 pav. ***Mirusiųjų dėl išorinių priežasčių skaičius 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje, 2004 – 2014 m. laikotarpiu.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Mirusiųjų dėl išorinių priežasčių skaičius Vilkaviškio r. sav. kasmet kinta (2 pav.). 2014 m. Vilkaviškio r. sav. mirė 624 žmonės, iš kurių 53 atvejai dėl išorinių mirties priežasčių, tai sudarė 8,49 proc. visų mirusiųjų.

Lyginant 2014 m. Vilkaviškio r. sav. mirtingumą nuo išorinių mirties priežasčių pagal gyvenamąją vietą, didesnis mirtingumas buvo nustatytas kaimo vietovėje (162,47 atv./100 000 gyv.), nei miesto (93,63 atv./100 000 gyv.).

Vilkaviškio r. sav. 2014 m. dėl išorinių priežasčių daugiausia mirė 65 m. amžiaus ir vyresni asmenys (201,77 atv./100 000 gyv.) (3 pav.).

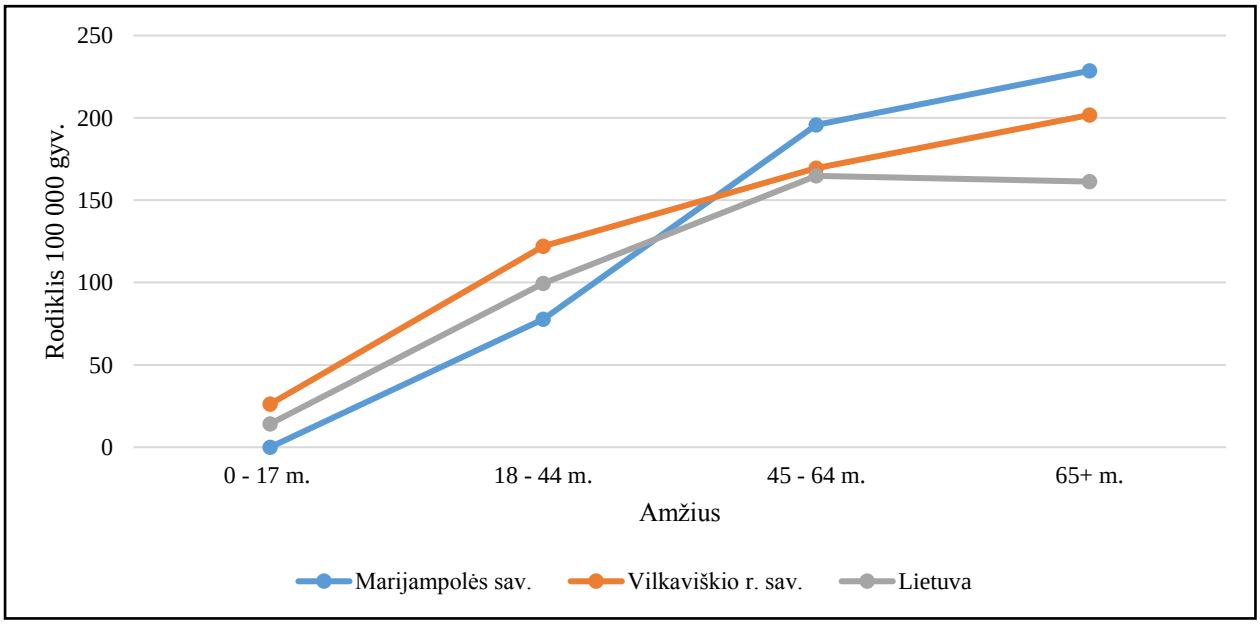

3 pav. ***Mirusiųjų dėl išorinių priežasčių skaičius pagal amžiaus grupes Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2014 m.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Vilkaviškio r. sav. 2014 m. mirusiųjų dėl išorinių priežasčių daugiau buvo vyrų nei moterų: vyrų 41 atvejis, moterų 12 atvejų.

Iš standartizuoto mirtingumo dėl išorinių priežasčių Lietuvos savivaldybėse palyginimo žemėlapio pastebime, kad situacija yra panaši ir aplinkiniuose rajonuose (4 pav.).

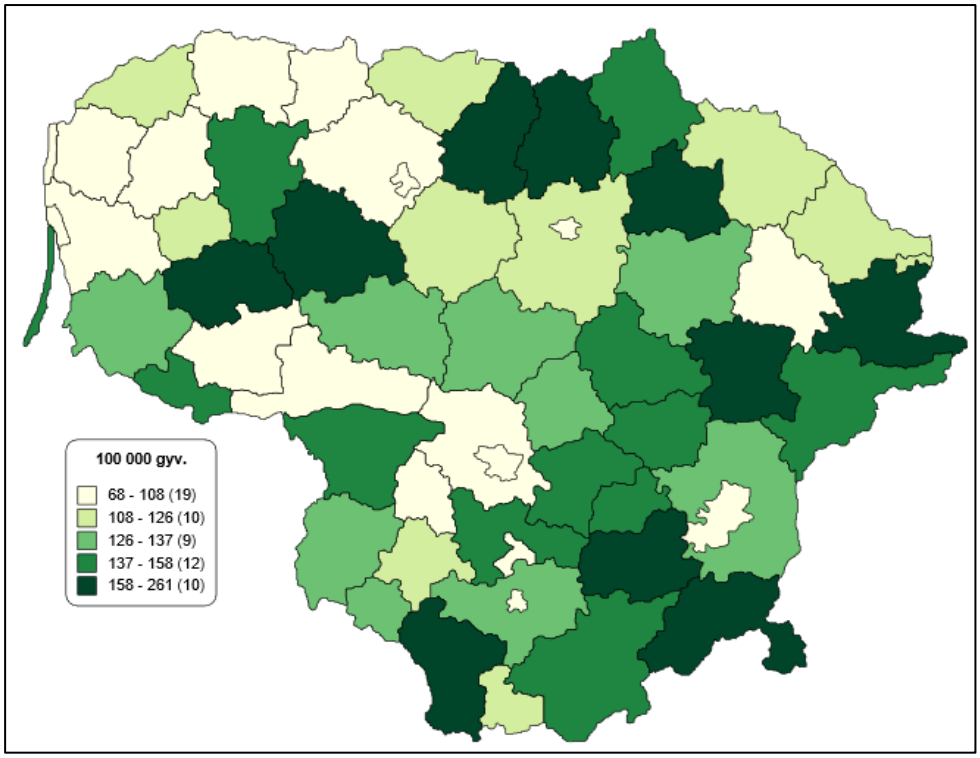

4 pav. ***Standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00 – Y89) 100 000 gyv. 2014 m.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

2014 m. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav. ir Lietuvoje, dėl išorinių mirties priežasčių daugiausiai mirusiųjų buvo dėl tyčinių susižalojimų: Vilkaviškio r. sav. – 40,14 atv./100 000 gyv., Marijampolės sav. – 34,27 atv./100 000 gyv., Lietuvoje – 31,71 atv./100 000 gyv. (5 pav.).

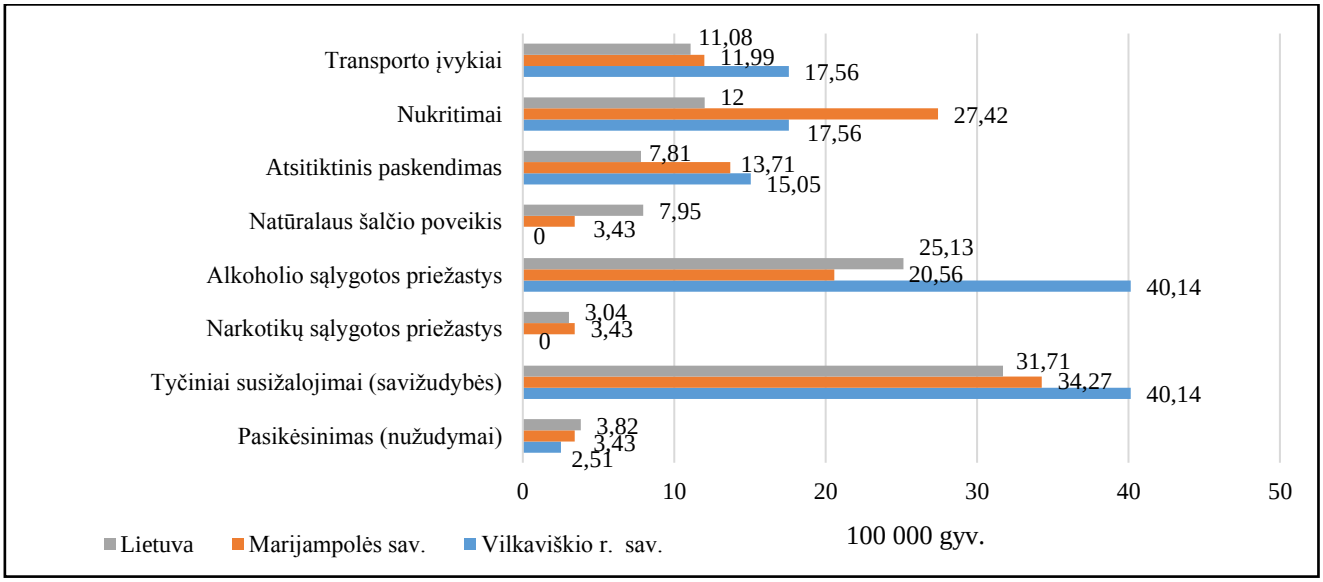

5 pav. ***Išorinės mirties priežastys Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 100 000 gyv. 2014 m.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Vilkaviškio r. sav. 2014 m. išorinių mirties priežasčių struktūroje didžiausią dalį sudarė mirusiųjų nuo alkoholio sąlygotų priežasčių – 40,14 atv./100 000 gyv. bei tyčiniai susižalojimai (savižudybės) – 40,14 atv./100 000 gyv. (5 pav.).

Iš pateiktų rodiklių (5 pav.) tik 3 Vilkaviškio r. sav. rodikliai neviršija Lietuvos vidurkio rodiklių, t. y. mirusiųjų dėl natūralaus šalčio poveikio skaičius (Lietuvoje 7,95 atv./100 000 gyv., Vilkaviškio r. sav. 0 atv./100 000 gyv.); pasikėsinimų (nužudymų) skaičius (Lietuvoje 3,82 atv./100 000 gyv., Vilkaviškio r. sav. 2,51 atv./100 000 gyv.); mirusiųjų nuo narkotikų sąlygotų priežasčių skaičius (Lietuvoje 3,04 atv./100 000 gyv., Vilkaviškio r. sav. 0 atv./100 000 gyv.). Visi kiti rodikliai dėl išorinių mirties priežasčių Vilkaviškio r. sav. viršija Lietuvos vidurkio rodiklius, ir dalis jų patenka į raudoną zoną.

Į raudoną zoną patenka šie Vilkaviškio r. sav. rodikliai: mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (2014 m. Vilkaviškio r. sav. paskendo 6 asmenys, 2013 m. paskendusiųjų buvo tik 2 atvejai), mirtingumas dėl transporto įvykių (2014 m. mūsų rajone žuvo 7 asmenys; 2013 m. žuvusiųjų transporto įvykiuose mūsų rajone buvo 8 atvejai), mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (40,14 atv./100 000 gyv.).

Vilkaviškio r. sav. 2014 m. į geltoną zoną patenka su šiais rodikliais: mirtingumas dėl tyčinių susižalojimų (savižudybių) (2014 m. Vilkaviškio r. sav. nusižudė 16 asmenų, 2013 m. - 29 atvejai); mirtingumas dėl nukritimo (7 atvejai, iš kurių 1 atvejis griuvimas lygioje vietoje paslydus, einant ar užkliuvus, 1 atvejis – nukritimas nuo lovos, 4 atvejai – kiti griuvimai lygioje vietoje, 1 atvejis – nepatikslintas nukritimas (griuvimas); 2013 m. Vilkaviškio r. sav. mirtingumo dėl nukritimų (griuvimų) buvo 2 atvejai).

Asmenų, kuriems buvo užregistruota trauma ar kita išorinė priežastis (apsinuodijimas, nudegimas, kt.) skaičius 2014 m. Vilkaviškio r. sav. gerokai išaugo ir per 2004 – 2014 m. tiriamąjį laikotarpį buvo pats didžiausias rodiklis 2014 m. – 16 865,9 atv./100 000 gyv. (6 pav.).

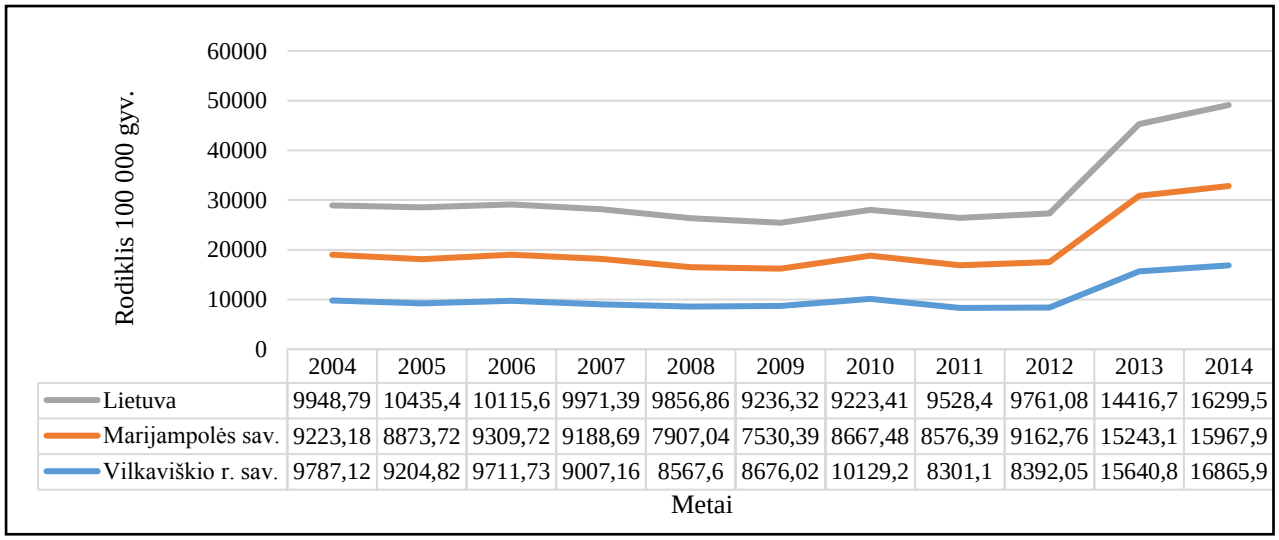

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuva	9948,79	10435,4	10115,6	9971,39	9856,86	9236,32	9223,41	9528,4	9761,08	14416,7	16299,5
Marijampolės sav.	9223,18	8873,72	9309,72	9188,69	7907,04	7530,39	8667,48	8576,39	9162,76	15243,1	15967,9
Vilkaviškio r. sav.	9787,12	9204,82	9711,73	9007,16	8567,6	8676,02	10129,2	8301,1	8392,05	15640,8	16865,9

6 pav. ***Asmenų, kuriems užregistruota trauma, apsinuodijimas ar kt. išorinių priežasčių padariniai, skaičius 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2004 – 2014 m. laikotarpyje***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

2.1. Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo

Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo 100 000 gyv. – tai rodiklis su kuriuo Vilkaviškio r. sav. 2014 m. patenka į raudoną zoną tarp Lietuvos savivaldybių.

2014 m. Lietuvoje dėl paskendimo mirė 229 asmenys. Tais pačiais metais Vilkaviškio r. sav. paskendo 6 asmenys (t. y. 2,6 proc. visų nuskendusiųjų Lietuvoje): 4 vyrai ir 2 moterys, buvo 1 miesto gyventojas ir 5 kaimo vietovės gyventojai. Marijampolės sav. 2014 m. paskendo 8 asmenys (7 pav.).

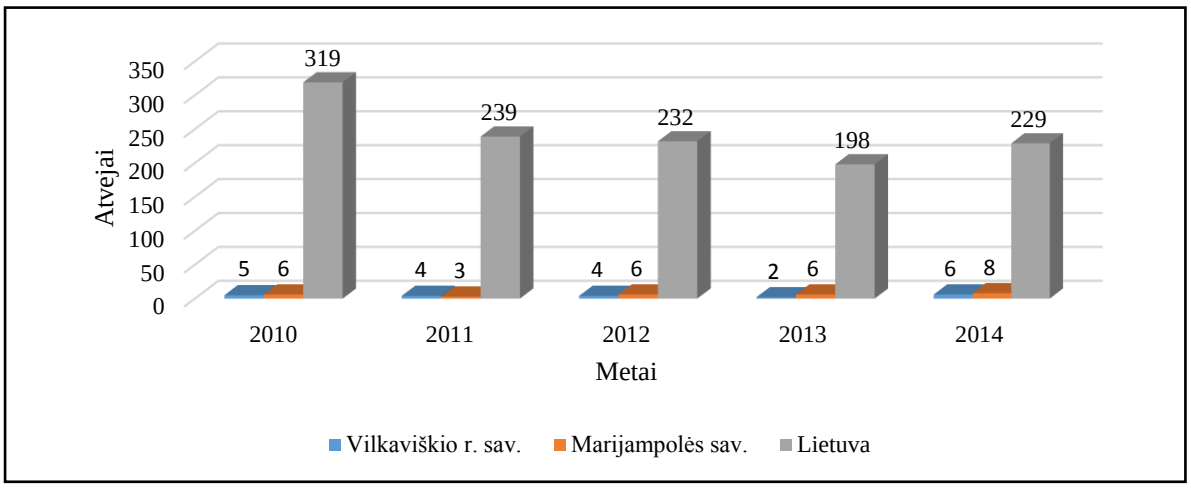

7 pav. ***Mirusiųjų dėl atsitiktinio paskendimo skaičius Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2010 – 2014 m. laikotarpyje***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Remiantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, aukščiausi 2014 m. mirusiųjų dėl paskendimo rodikliai yra 65+ m. amžius gyventojų tarpe: Vilkaviškio r. sav. 25,22 atv./100 000 gyv., Marijampolės sav. 39,75 atv./100 000 gyv., tuo tarpu Lietuvos aukščiausias mirtingumo dėl paskendimo rodiklis yra darbingo amžiaus asmenų tarpe – 11,24 atv./100 000 gyv. (8 pav.).

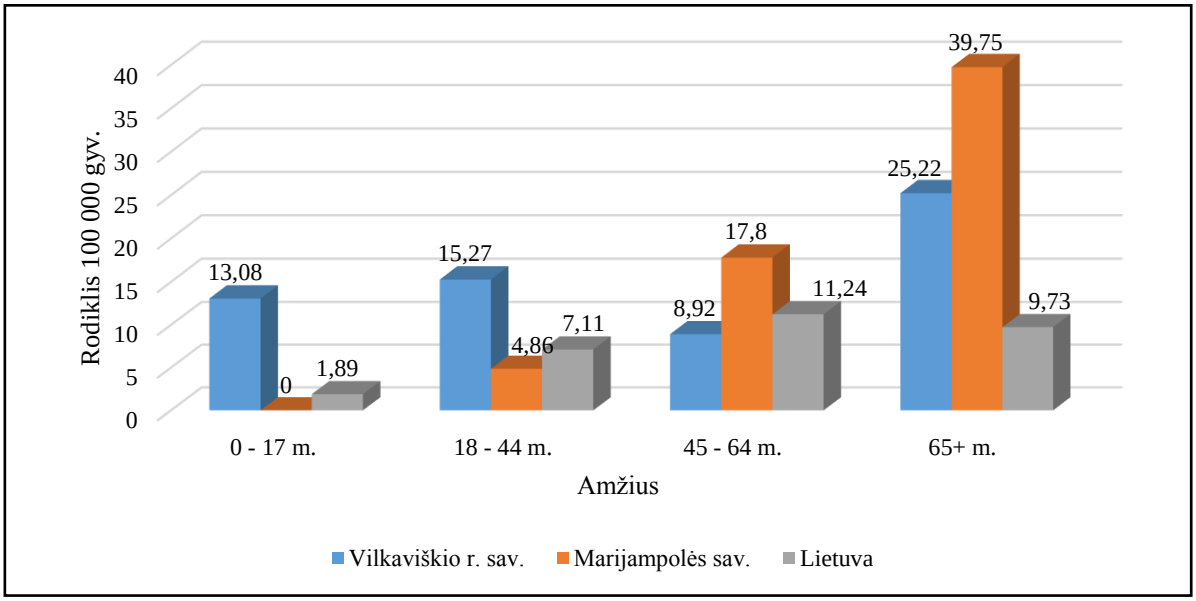

8 pav. ***Mirusiųjų dėl paskendimo skaičius 100 000 gyv. atitinkamo amžiaus gyventojų Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2014 m.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Mirusiųjų dėl paskendimo skaičių įtakojo: sezoniškumas (vasarą – aukšta oro temperatūra, žiemą – žvejyba ant ledo), lytis (daugiau skendo vyrų nei moterų, galima daryti prielaidą, kad moterys yra atsargesnės, vyrai daugiau yra žvejai ir linkę rizikuoti, lipti ant plono ledo), amžius (didesnis skaičius skendusiųjų yra 65+ m. amžiaus žmonės, ne visiškai saugiai gebantys įvertinti galimą riziką).

2.2. Mirtingumas dėl transporto įvykių

Mirtingumo dėl transporto įvykių (V00 – V99) 100 000 gyv. rodiklis rodo prastą situaciją Vilkaviškio r. sav. (2014 m.). Lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis Vilkaviškio r. sav. papuola į raudonąją zoną.

Nors 2004 – 2014 m. laikotarpiu mirtingumas dėl transporto įvykių Vilkaviškio r. sav. mažėja, tačiau lyginant su Lietuvos ir Marijampolės sav. rodikliais, Vilkaviškio r. sav. rodiklis 2014 m. vis dar išlieka aukštas – 17,56 atv./100 000 gyv., Marijampolės sav. tais pačiais metais – 11,99 atv./100 000 gyv., Lietuvos – 11,08 atv./100 000 gyv. (9 pav.).

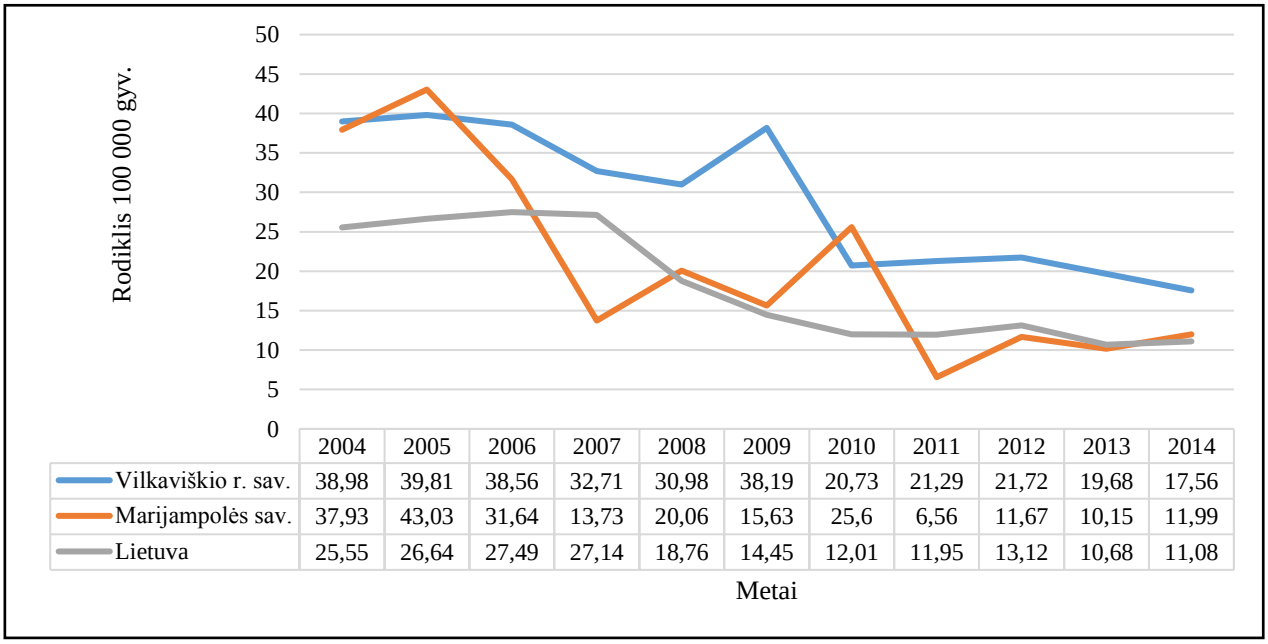

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vilkaviškio r. sav.	38,98	39,81	38,56	32,71	30,98	38,19	20,73	21,29	21,72	19,68	17,56
Marijampolės sav.	37,93	43,03	31,64	13,73	20,06	15,63	25,6	6,56	11,67	10,15	11,99
Lietuva	25,55	26,64	27,49	27,14	18,76	14,45	12,01	11,95	13,12	10,68	11,08

9 pav. ***Mirusiųjų transporto įvykiuose skaičius 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2004 – 2014 m. laikotarpiu.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

2014 m. Vilkaviškio r. sav. transporto įvykių metu mirė 7 asmenys, iš kurių 2 pėstieji ir 5 vairuotojai vairavę transporto priemonę.

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis iš viso Lietuvoje 2014 m. transporto įvykiuose mirė 325 asmenys. Daugiausiai mirusiųjų transporto įvykiuose užregistruota vyrų – 240. Didžiausias skaičius mirtinų transporto įvykių įvyko miesto teritorijoje – 182 atvejai, tuo tarpu kaimo vietovėje - 143 mirtini transporto įvykiai. Tais pačiais metais Vilkaviškio r. sav. daugiausiai mirtinų transporto įvykių įvyko vyrų tarpe – 5 atvejai, dažniausiai kaimo vietovėje.

2.3. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu

2014 m. Vilkaviškio r. sav. mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu rodiklis yra beveik dvigubai kartų aukštesnis už Lietuvos vidurkio rodiklį ir Vilkaviškio r. sav. patenka į raudoną zoną tarp kitų Lietuvos savivaldybių, kas rodo prastą situaciją.

Remiantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro išleisto leidinio „Mirties priežastys savivaldybėse 2014 m.“ duomenimis, mirčių nuo atsitiktinio apsinuodijimo alkoholiu 2014 m. Vilkaviškio r. sav. buvo užregistruota 5 atvejai, iš kurių visi buvo vyrai (3 asmenys 55 – 64 m., 1 asmuo – 35 – 44 m., 1 asmuo – 25 – 34 m.).

2014 m. Vilkaviškio r. sav. mirusiųjų dėl apsinuodijimo alkoholiu skaičius yra 12,54 atv./100 000 gyv., šis rodiklis gerokai viršija Lietuvos vidurkio rodiklį (Lietuvos vidurkio rodiklis

2014 m. – 8,25 atv./100 000 gyv.) (10 pav.).

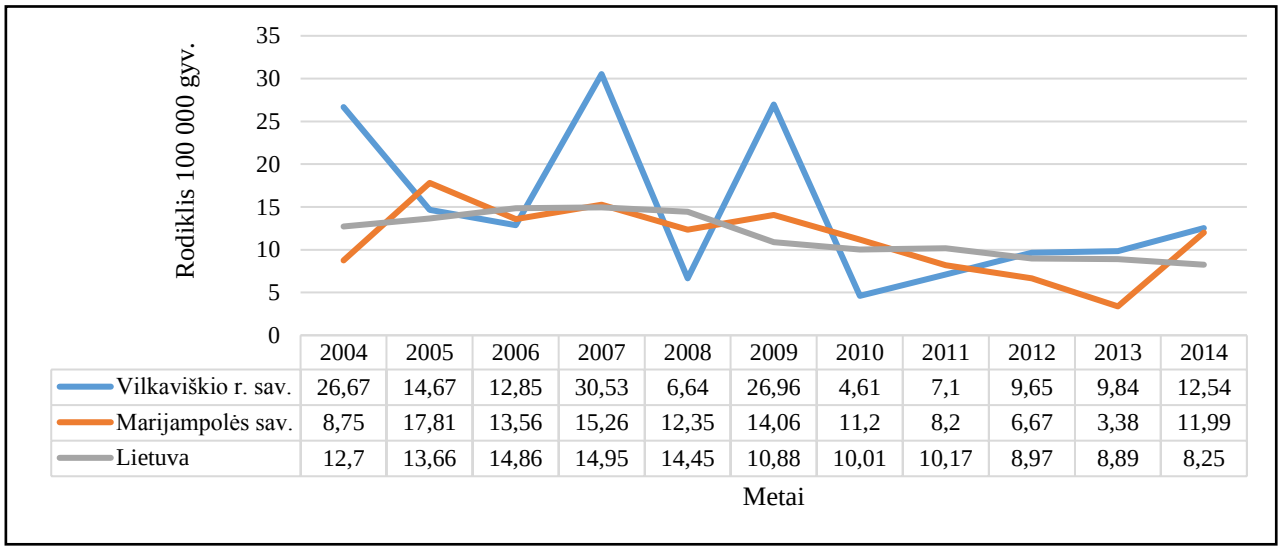

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vilkaviškio r. sav.	26,67	14,67	12,85	30,53	6,64	26,96	4,61	7,1	9,65	9,84	12,54
Marijampolės sav.	8,75	17,81	13,56	15,26	12,35	14,06	11,2	8,2	6,67	3,38	11,99
Lietuva	12,7	13,66	14,86	14,95	14,45	10,88	10,01	10,17	8,97	8,89	8,25

10 pav. ***Mirusiųjų dėl apsinuodijimo alkoholiu skaičius 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2004 – 2014 m. laikotarpiu.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Per 2004 – 2014 m. tiriamąjį laikotarpį, Vilkaviškio r. sav. didžiausias mirusiųjų nuo alkoholio skaičius užregistruotas 2007 m. – 30,53 atv./100 000 gyv., o mažiausias – 2010 m. – 4,61 atv./100 000 gyv., po to vėl ėmė kilti (10 pav.).

2014 m. Vilkaviškio r. sav., kaip ir Lietuvoje, gerokai didesnis mirusiųjų dėl apsinuodijimo alkoholiu skaičius yra nustatytas kaimo vietovėje (11 pav.).

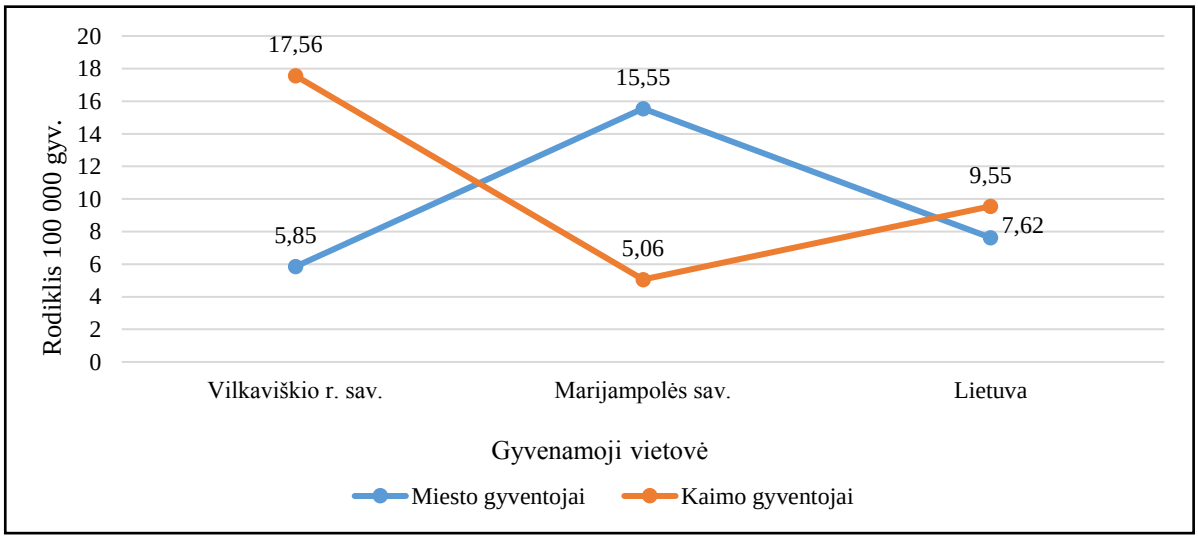

11 pav. ***Kaimo ir miesto vietovių gyventojų mirtingumas dėl apsinuodijimo alkoholiu 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2014 m.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Mirusiųjų dėl alkoholio skaičius Vilkaviškio r. sav. trys metai iš eilės yra aukščiausias, lyginant su Marijampolės sav. ir Lietuvos vidurkio rodikliu. Didžiausias mirtingumas dėl alkoholio yra kaimo vietovėse.

2.4. Tyčiniai susižalojimai (savižudybės)

2014 m. Lietuvoje išorinių mirties priežasčių sandaroje didžiausias procentas tenka tyčiniams susižalojimams (savižudybėms) – 37,14 proc. Tai yra opi problema visos Lietuvos mastu. Iš viso per 2014 m. Lietuvoje tyčinių susižalojimų (savižudybių) užregistruota 930 atvejai.

2014 m. Vilkaviškio r. sav. nusižudė 16 asmenų, iš kurių 11 buvo tyčinis susižalojimas pasikariant, pasismaugiant ir uždūstant, 1 tyčinis susižalojimas pasiskandinant, 1 tyčinis susižalojimas kito ir nepatikslinto šaunamojo ginklo šūviu, 1 tyčinis susižalojimas gaisru ir ugnimi, 1 tyčinis susižalojimas vandens garais, karštais garais ir karštais daiktais, 1 tyčinis susižalojimas aštriais daiktais.

Nors per tiriamąjį 2004 – 2014 m. laikotarpį Vilkaviškio r. sav. tyčinių susižalojimų (savižudybių) rodiklis didžiausias buvo 2013 m. – 71,33 atv./100 000 gyv., o 2014 m. sumažėjo iki 401,14 atv./100 000 gyv., tačiau lyginant su Marijampolės sav. ir Lietuvos vidurkiu, Vilkaviškio r. sav. rodiklis yra didesnis (12 pav.).

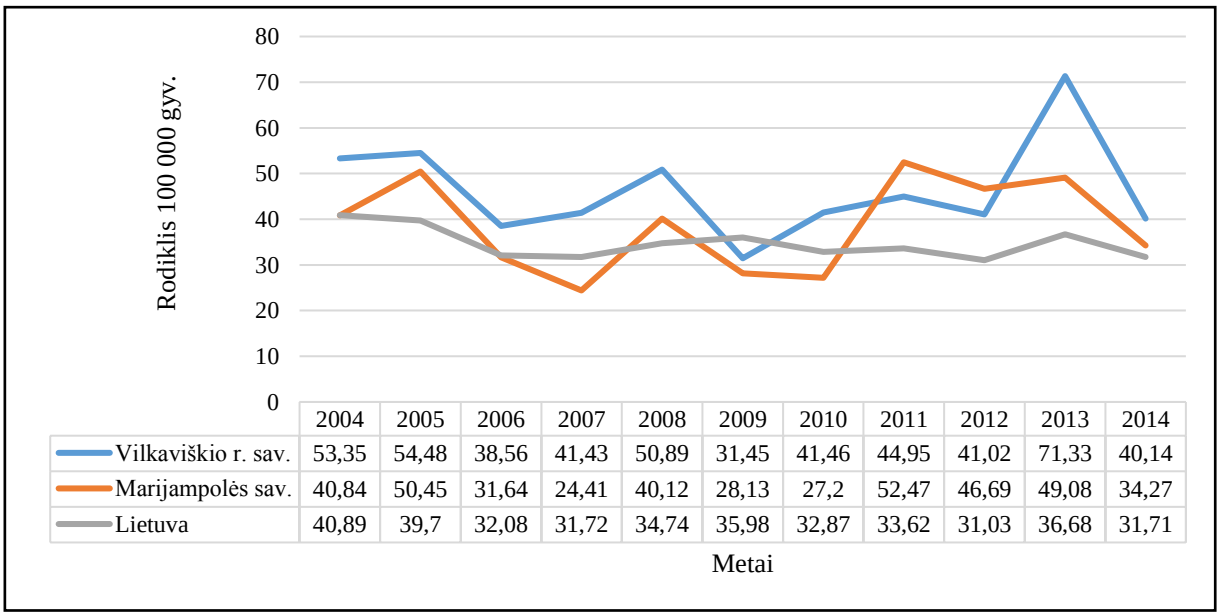

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vilkaviškio r. sav.	53,35	54,48	38,56	41,43	50,89	31,45	41,46	44,95	41,02	71,33	40,14
Marijampolės sav.	40,84	50,45	31,64	24,41	40,12	28,13	27,2	52,47	46,69	49,08	34,27
Lietuva	40,89	39,7	32,08	31,72	34,74	35,98	32,87	33,62	31,03	36,68	31,71

12 pav. ***Tyčiniai susižalojimai (savižudybės) 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2004 – 2014 m. laikotarpiu.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

2014 m. Vilkaviškio r. sav. mirusiųjų dėl tyčinių susižalojimų (savižudybių) didesnę dalį sudarė vyrai – 12 savižudybių, moterų – 2 atvejai. Daugiausiai nusižudžiusiųjų buvo darbingo

amžiaus vyrai: 45 – 54 m. – 4 asmenys, 35 – 44 m. – 3 asmenys. Jauniausias Vilkaviškio r. sav. gyventojas, kuris mirė dėl tyčinio susižalojimo (savižudybės) patenka į 15 – 24 m. kategoriją. Vyriausi gyventojai, kurie nusižudė buvo 75+ m. amžiaus.

Visuotinai pripažinta, kad didelis suvartojimas alkoholio tiek tiesiogiai, tiek per traumuojančius tarpusavio bendravimo santykius šeimoje, neigiamai veikia visų šeimos narių psichikos sveikatą, daro tiesioginę įtaką savižudybėms. Nedarbas, socialinė nelygybė, žemas pragyvenimo lygis didina mirtingumą nuo išorinių priežasčių tyčinių susižalojimų (savižudybių).

3. Vilkaviškio rajono savivaldybės gyventojų sergamumas užkrečiamomis ligomis

Užkrečiamosios ligos – tai tokios ligos, kuriomis užsikrečiama tiesiogiai nuo kitų organizmų (sergančiųjų arba ligos nešiotojų), kartais – nuo užkrėstų daiktų, išskyrų.

Užkrečiamosios ligos skirstomos pagal sukėlėjus: virusines ligas (pvz., gripą, vėjaraupius) sukelia virusai, bakterines ligas (pvz., tuberkuliozę, dizenteriją) sukelia bakterijos, grybelines ligas (pvz., nagų grybelį) sukelia grybeliai, parazitinės ligos. Jas sukelia įvairūs žmoguje parazituojantys organizmai. Šios ligos skirstomos į sukeliamas pirmuonių (pvz., maliarija), kirmėlių ir jų lervų (pvz., trichineliozė, askaridozė) ir nariuotakojų (pvz., pedikuliozę sukelia utėlės, niežus – niežinės erkės). Plačiau bus analizuojama Vilkaviškio r. sav. susirgimai tuberkulioze ir pedikulioze.

3.1. Vilkaviškio rajono savivaldybės gyventojų sergamumas tuberkulioze

Remiantis ULAC duomenimis, 2014 m. Vilkaviškio r. sav. susirgimų tuberkulioze užregistruota 22 atvejai, iš kurių yra 18 vyrų ir 4 moterys. Dauguma susirgusiųjų buvo darbingo amžiaus 35 – 54 m. asmenys. Dauguma užregistruotų susirgimų tuberkulioze atvejų buvo kaimo vietovėje gyvenančiųjų asmenų tarpe: 13 atvejų, mieste – 9 atvejai. Iš viso Lietuvoje 2014 m. užregistruotų susirgimų tuberkulioze buvo 264 atvejai.

Per tiriamąjį 2004 – 2014 m. laikotarpį mažiausias sergamumas tuberkulioze Vilkaviškio r. sav. buvo užregistruotas 2007 m. (43,61 atv./100 000 gyv.), didžiausias šiame rajone sergamumas tuberkulioze užregistruotas 2012 m. (115,82 atv./100 000 gyv.), 2014 m. - 67,73 atv./100 000 gyv. (13 pav.) ir su juo patenkame į raudoną zoną lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis 2014 m.

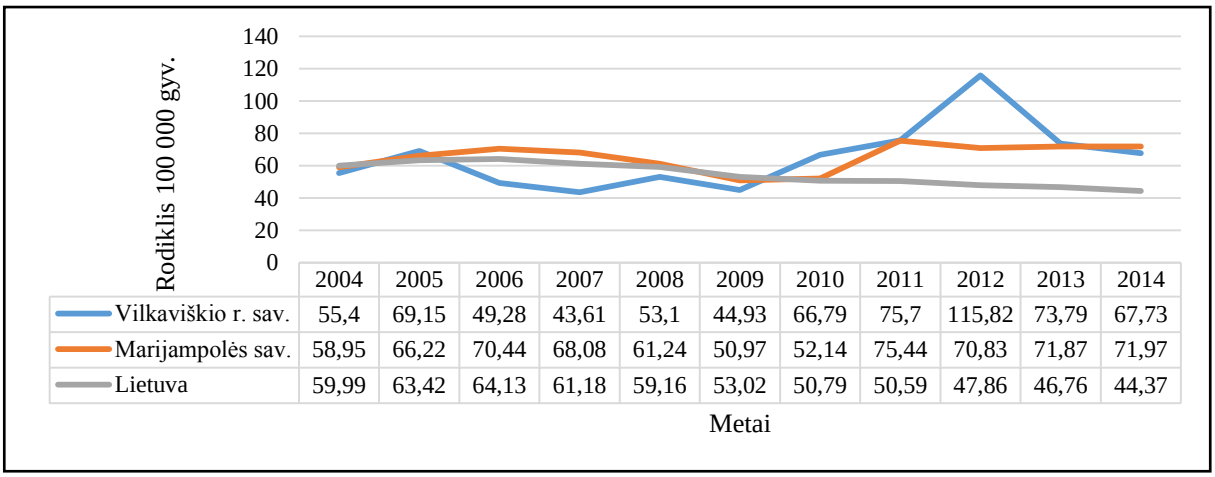

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vilkaviškio r. sav.	55,4	69,15	49,28	43,61	53,1	44,93	66,79	75,7	115,82	73,79	67,73
Marijampolės sav.	58,95	66,22	70,44	68,08	61,24	50,97	52,14	75,44	70,83	71,87	71,97
Lietuva	59,99	63,42	64,13	61,18	59,16	53,02	50,79	50,59	47,86	46,76	44,37

13 pav. ***Sergamumas tuberkulioze 100 000 gyv. Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2004 – 2014 m. laikotarpiu.***

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

2014 m. Vilkaviškio r. sav. nuo tuberkuliozės mirė 1 asmuo, tuo tarpu Marijampolės sav. 2 asmenys, tais pačiais metais Lietuvoje nuo tuberkuliozės mirė 184 asmenys. Remiantis infekcinių ligų ir tuberkuliozės ligoninės duomenimis, 2014 m. Vilkaviškio r. sav. vaikų susirgimų tuberkulioze nuo 0 iki 17 m. amžiaus didėja: 2013 m. buvo 1 atvejis, 2014 m. – 2 atvejai.

Iš viso 2014 m. Lietuvoje užregistruota tuberkuliozės atvejų recidyvų (žmonės, kurie pakartotinai susirgo) - 168 atvejai, Vilkaviškio r. sav. 5 atvejai recidyvai (2 lentelė.).

2 lentelė. ***Tuberkuliozės atvejai recidyvai Vilkaviškio r. sav., Marijampolės sav., Lietuvoje 2013 – 2014 m. laikotarpiu***

Administracinė teritorija	2013 m.	2014 m.
Vilkaviškio r. sav.	2	5
Marijampolės sav.	1	3
Lietuva	180	168

Šaltinis: Infekcinių ligų ir tuberkuliozės ligoninė

Iš 2 lentelės matyti, kad Vilkaviškio r. sav. tuberkuliozės recidyvų daugėja, t. y. 2013 m. buvo 2 atvejai, o 2014 m. jau buvo 5 atvejai, kas sudaro 2,84 proc. visų tuberkuliozės recidyvų Lietuvoje. Kol kas skaičiai nėra dideli, bet stebint kaip greitai jie ima didėti verta susirūpinti ir stengtis užkirsti tuberkuliozės recidyvams kelią.

2014 m. Vilkaviškio r. sav. vykdė Vilkaviškio rajono savivaldybės tuberkuliozės profilaktikos ir kontrolės 2014 m. programą. Iš viso, programos vykdymo metu, profilaktiškai dėl įtariamo sergamumo tuberkulioze pasitikrino 122 Vilkaviškio rajono savivaldybės teritorijoje

gyvenantys asmenys. Programoje dalyvavo galimai sergantys tuberkulioze socialinės rizikos šeimų rizikos ir darbo biržoje neregistruoti (nedrausti privalomuoju sveikatos draudimu) asmenys. 121 asmeniui suteikta gydytojo radiologo konsultacija ir vienam asmeniui suteikta gydytojo pulmonologo konsultacija. Buvo nustatyti 2 tuberkuliozės susirgimo atvejai ir 14 asmenų rekomenduota pasitikrinti sveikatą papildomai.

3.2. Pedikuliozės paplitimas Vilkaviškio rajono savivaldybėje

Pedikuliozė (utėlėtumas) – tai užkrečiama odos liga, sukelta parazituojančių ant žmogaus kūno ir siurbiančių kraują galvinių, drabužinių arba kirkšninių utėlių. Tai nėra reta liga – kasmet 6-12 mln. žmonių iš visame pasaulyje užsikrečia utėlėmis**.** Užsikrėsti gali bet kas, turėjęs glaudų kontaktą su utėlėtu žmogumi ar jo daiktais. Ypatingai šis susirgimas plinta artimai kontaktuojant su utėlių turinčiu asmeniu – vaikų kolektyvuose, perpildytame transporte, naudojantis utėlių turinčių žmonių asmeniniais daiktais ir pan.

Pedikuliozės patikrinimai ugdymo įstaigose atliekami po kiekvienų atostogų bei esant poreikiui. Šio susirgimo epidemiologinė priežiūra ir kontrolė Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigose vykdoma vadovaujantis „Pedikuliozės epidemiologinės priežiūros ir kontrolės veiksmų planu“, kuriame nurodoma, jog mokinio tėvai/globėjai, nustačius jų vaikams apsikrėtimo utėlėmis faktą, turi pateikti informaciją (raštu) apie taikytas utėlių naikinimo priemones.

2014 m. Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigose atliekant visuomenės sveikatos priežiūros specialistams mokinių švaros patikrinimus buvo nustatyta 54 pedikuliozės atvejai, iš kurių daugiausiai 7-9 m. vaikų amžiaus grupėje – 55,6 proc. (30 atvejų), 10-14 m. – 27,8 proc. (15 atvejų), 4-6 m. – 12,9 proc. (7 atvejai), 15-17 m. amžiaus grupėje 3,7 proc. (2 atvejai), 0 – 3 m. vaikams pedikuliozė nenustatyta (14 pav.).

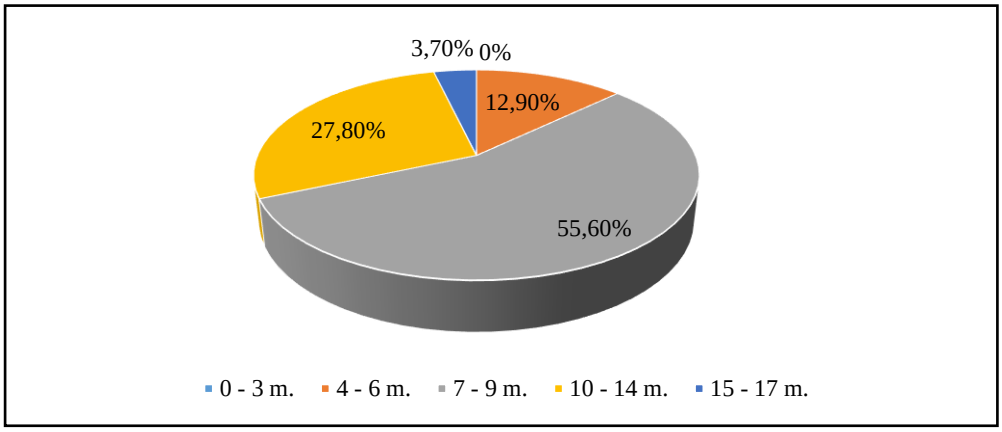

14 pav. ***Pedikuliozės paplitimas (proc.) pagal vaikų amžiaus grupes Vilkaviškio r. sav. 2014 m.***

Šaltinis: Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

Didžiausia problema išlieka, jog dažniausiai nustačius pedikuliozės atvejį, tėvai nesikreipia į pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigas, todėl Vilkaviškio r. sav. visuomenės sveikatos biuro turimi pedikuliozės atvejai nesutampa su Marijampolės visuomenės sveikatos centro Vilkaviškio skyriaus duomenimis bei ULAC turimais duomenimis. Remiantis Vilkaviškio r. sav. visuomenės sveikatos biuro duomenimis, 2014 m. užregistruota pedikuliozės atvejų buvo 54, remiantis ULAC informacija 2014 m. – 2 pedikuliozės atvejai Vilkaviškio r. sav.

3.3. Vaikų, besimokančių ugdymo įstaigose, sveikata Vilkaviškio rajono savivaldybėje

Kiekvienais mokslo metais į ugdymo įstaigas turi būti pristatomi vaiko sveikatos pažymėjimai (027-1/a forma), kuriuose pateikti duomenys apie ugdytinių sveikatą.

Remiantis Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos priežiūros specialistų pateiktais duomenimis, tiek 2013 m., tiek 2014 m. didžiausias sergamumas vaikų, lankančių ugdymo įstaigas, išlieka panašus: skeleto – raumenų sistemos sutrikimai, regos sutrikimai, kvėpavimo sistemos sutrikimai. 2014 m. padaugėjo nervų sistemos sutrikimų, šių susirgimų užregistruota 112 atvejų. (15 pav.).

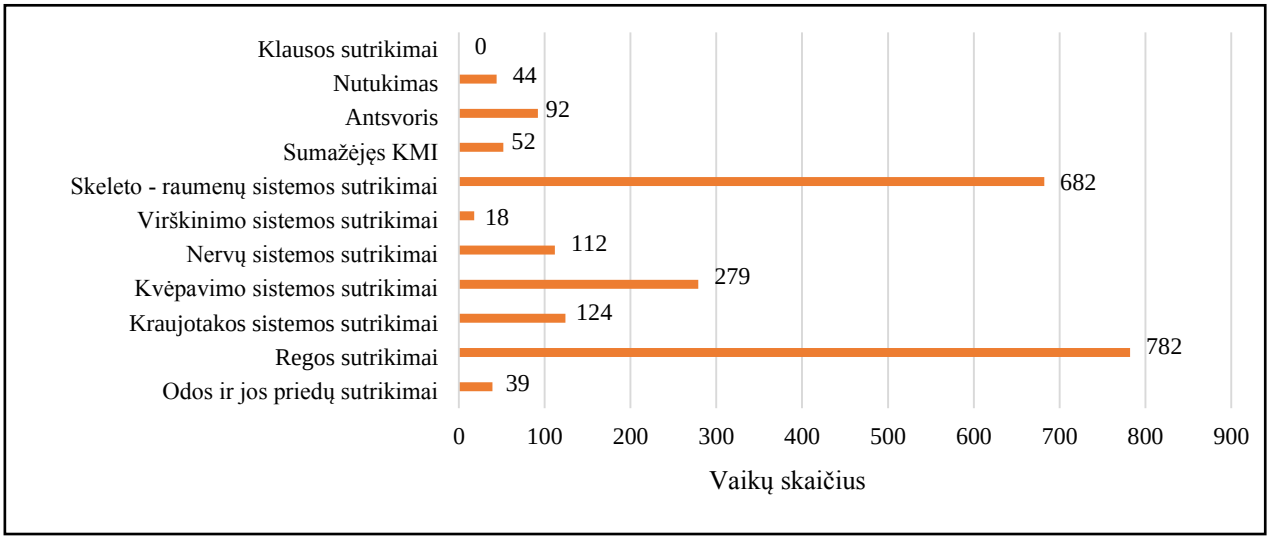

15 pav. ***Informacija apie Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigas lankančių vaikų susirgimus 2014 m.***

Šaltinis: Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

2014 m. didžiausias vaikų, lankančių ugdymo įstaigas, susirgimų skaičius išlieka kategorijose: regos sutrikimai (iš jų miopija) ir skeleto – raumenų sistemos sutrikimai (iš jų

laikysenos sutrikimai). 2013 m. regos sutrikimų buvo užregistruota 692 atvejai, 2014 m. – 782 atvejai.

2014 m. Vilkaviškio r. sav. vaikų, besimokančių ugdymo įstaigose, dantų būklė yra prasta. 2014 m. ugdytinių, kurių visiškai sveiki dantys buvo 1 453 (pateikusiųjų ugdymo įstaigai formą Nr. 027-1/a su užpildyta odontologo dalimi) iš 5 252 patikrintų ugdytinių. (16 pav.).

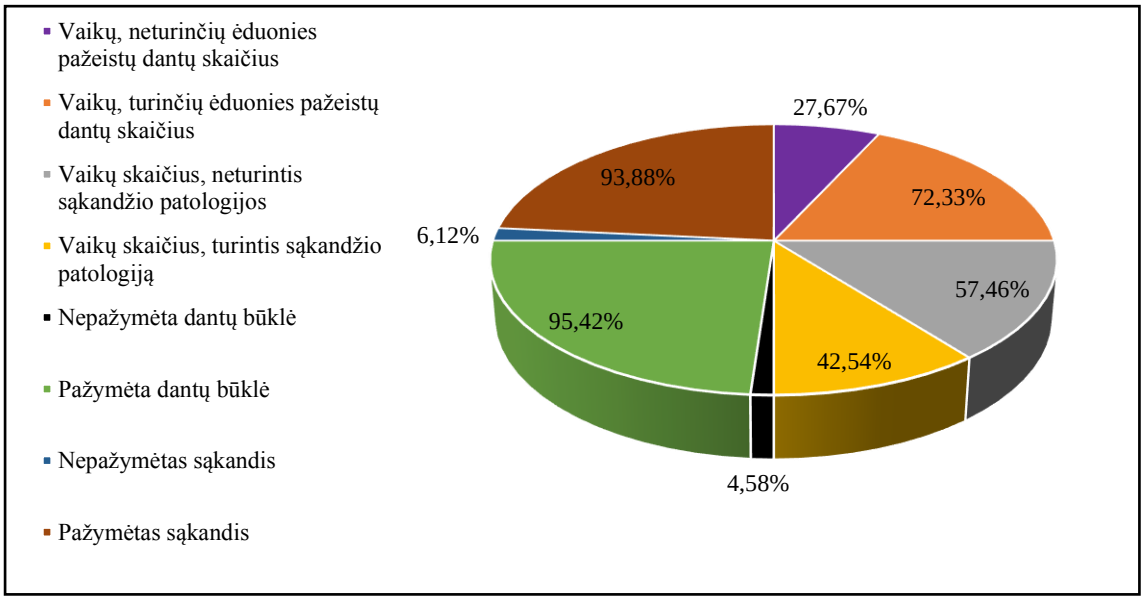

16 pav. ***Vaikų, lankančių ugdymo įstaigas, dantų ir žandikaulių būklė Vilkaviškio r. sav. 2014 m.***

Šaltinis: Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

Vaikų, lankančių ugdymo įstaigas, turinčių ėduonies pažeidimų, skaičius yra didelis (2014 m. Vilkaviškio r. sav. buvo 72,33 proc.). Šis procentas rodo, kad vis daugiau vaikų turi problemų susijusių su dantų sveikatos būkle. Taip pat nemažas procentas vaikų (lankančių ugdymo įstaigas) turinčių sąkandžio patologiją - 42,54 proc. (2014 m.).

Kitas svarbus rodiklis, rodantis prastą Vilkaviškio r. sav. situaciją yra paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyv. 2014 m. Vilkaviškio r. sav. šis rodiklis viršija Lietuvos vidurkio rodiklį (Vilkaviškio r. sav. - 15,54 atv./100 000 gyv., Lietuvos – 5,85 atv./100 000 gyv.) ir Vilkaviškio r. sav. patenka į raudoną zoną lyginat su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.

Paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius Vilkaviškio r. sav. 2014 m. buvo 12 atvejų, daugiausiai per pastaruosius 5 metus: 2010 m. – 7 atvejai, 2011 m. – 10 atvejų, 2012 m. – 9 atvejai, 2013 m. – 6 atvejai. Šie rodikliai rodo prastą mūsų rajono situaciją lytinio švietimo srityje.

IŠVADOS

1. 2014 m. mirusiųjų dėl išorinių mirties priežasčių Vilkaviškio r. sav. buvo 53 asmenys. Vyrų mirtingumas dėl išorinių priežasčių didesnis nei moterų (vyrų 41 atvejis, moterų – 12 atvejų). Vilkaviškio r. sav. 2014 m. išorinių mirties priežasčių struktūroje didžiąją dalį sudaro mirusiųjų nuo alkoholio sąlygotų priežasčių (40,14 atv./100 000 gyv.) bei tyčiniai susižalojimai (savižudybės) 40,14 atv./100 000 gyv. Šiais metais mūsų rajone paskendo 6 asmenys, transporto įvykiuose mirė 7 asmenys. Šių rodiklių reikšme Vilkaviškio r. sav. patenka į prasčiausią tyčinių susižalojimų (savižudybių) kvintilių grupę (raudona zona).

2. 2014 m. Vilkaviškio r. sav. sergamumas tuberkulioze vis dar išlieka aukštas (67,73 atv./100 000 gyv.). Su šio rodiklio reikšme Vilkaviškio r. sav. patenka į prasčiausią savivaldybių kvintilių grupę (raudona zona). 2014 m. Vilkaviškio r. sav. susirgimų tuberkulioze užregistruota 22 atvejai, iš kurių yra 18 vyrų ir 4 moterys.

3. Paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius Vilkaviškio r. sav. 2014 m. yra 15,54 atv./100 000 gyv. – tai aukštas rodiklis, kuris rodo prastą lytinį švietimą Vilkaviškio r. sav. Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2014 m. paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius - 12 atvejų, tai pats didžiausias skaičius per 2010 – 2014 m. laikotarpį Vilkaviškio r. sav.

4. Kita opi problema Vilkaviškio r. sav. yra pedikuliozė. 2014 m. Vilkaviškio r. sav. ugdymo įstaigose, atliekant ugdytinių švaros patikrinimus, buvo nustatyta 54 pedikuliozės atvejai, iš kurių daugiausia 7 – 9 m. amžiaus vaikai.

5. Remiantis 2014 m. vaikų sveikatos pažymėjimų (027 – 1/a forma) duomenimis, didžiausi sveikatos sutrikimai (vaikų tarpe) išlieka: skeleto – raumenų sistemos sutrikimai, regos sutrikimai, kvėpavimo sistemos sutrikimai, nervų sistemos sutrikimai (2014 m. buvo 112 atvejų).

6. Remiantis 2014 m. vaikų sveikatos pažymėjimų (027 – 1/a forma su užpildyta odontologo dalimi) pateiktais duomenimis, galima teigti, kad vaikų dantų būklė Vilkaviškio r. sav. yra prasta (2014 m. vaikų, turinčių ėduonies pažeidimų sudarė 72,33 proc.).

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant geresnės Vilkaviškio r. sav. gyventojų sveikatos būklės, būtina plėtoti sveikatinimo veiklas visose savivaldybės politikos srityse.

2. Gerinti bendruomenės sveikatos raštingumą, vykdyti visuomenės švietimą per vietinės visuomenės informavimo priemones, teikiant mokslu pagrįstą informaciją apie sveikos gyvensenos principus, įgūdžių ugdymą ir ligų profilaktiką.

3. Vykdyti sveikatą stiprinančių mokyklų plėtrą Vilkaviškio r. sav. švietimo įstaigose.

4. Tobulinti darbuotojų kvalifikaciją, ugdyti gebėjimus sveikatos stiprinimo, ligų prevencijos ir sveikatos netolygumų mažinimo klausimais.

5. Skatinti visuomenės sveikatos ir asmens sveikatos priežiūros bei kitų sektorių bendradarbiavimą kompleksiškai sprendžiant savivaldybės gyventojų sveikatos problemas.

6. Siekiant mažinti gyventojų traumatizmą ir išorinių mirties priežasčių rodiklius:

- ✓ griežtinti kontrolę dėl netinkamo elgesio vartojant alkoholį;
- ✓ skatinti Vilkaviškio r. sav. bendruomenes švęsti šventes be alkoholio;
- ✓ mokyti visuomenę apie saugų elgesį vandenyje;
- ✓ stiprinti saugumo priemones avaringiausiose rajono gyvenvietėse;
- ✓ didinti žmonių užimtumą, kuriant naujas darbo vietas;
- ✓ riboti psichoaktyvių medžiagų prieinamumą.

7. Siekiant mažinti Vilkaviškio r. sav. susirgimus tuberkulioze:

- ✓ šviesti visuomenę apie šią ligą ir jos padarinius;
- ✓ skatinti įstaigas, dirbančias sveikatos srityje, labiau bendradarbiauti vykdant tuberkuliozės profilaktikos ir kontrolės programą;

8. Skatinti lytinį švietimą ugdymo įstaigose vaikams ir tėvams (paskaitos, pamokos, seminarai).

9. Organizuoti mokymus mokytojams apie tai, kaip šviesti vaikus lytinio švietimo temomis ugdymo įstaigose.

10. Skatinti bendradarbiavimą su pirminės asmens sveikatos priežiūros centru sprendžiant pedikuliozės atvejus Vilkaviškio r. sav.

11. Skatinti gyventojus, ypač jaunimą, aktyviau dalyvauti Vilkaviškio r. sav. visuomenės sveikatos biuro, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamuose sveikatinimo veiklos renginiuose (akcijose, paskaitose, užsiėmimuose).

12. Skatinti vaikų fizinį aktyvumą ugdymo įstaigose, suteikti visą reikiamą informaciją šią tema.

13. Atsižvelgiant į Vilkaviškio r. sav. vyraujančius sveikatos sutrikimus (regos ir laikysenos), rekomenduojama ugdymo įstaigų bendruomenei vykdyti tikslines prevencines priemones, skirtas šių susirgimų mažinimui, į sveikatinančios veiklos įgyvendinimą įtraukiant kuo daugiau bendruomenės narių: moksleivių tėvų, pedagogų ir kaimo (miestelio) gyventojų.

14. Atsižvelgiant į Vilkaviškio r. sav. prastą vaikų dantų būklę, rekomenduojama švietimo įstaigose įdiegti programą, siekiant sumažinti burnos ligų paplitimą ir intensyvumą, įtvirtinant priemones, skatinančias burnos sveikatos priežiūrą bei formuojančias burnos sveikatą stiprinančią elgseną.

VILKAVIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS
Savivaldybės biudžetinė įstaiga, S. Daukanto g. 17A LT-70124, Vilkaviškis, tel./ faks. (8 342) 48647
el. p. vilkaviskiovsb@zebra.lt , įstaigos kodas 303341013

Vilkaviškio rajono savivaldybės
Administracijos direktoriui

2015-12-30 Nr. S-108

DĖL VILKAVIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2014 METŲ ATASKAITOS PATEIKIMO

Vadovaudamiesi Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488, 8.3 punktu, pateikiame Vilkaviškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2014 metų ataskaitą.

PRIDEDAMA. 28 lapai.

Direktorė Simona Bikaitė

Simona Bikaitė, (8 342) 31 058, el.p. vsbiuras.vilkaviskis@gmail.com